

О.М. Колівешко, аспірант кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту
Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів, Україна

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Потребу вивчення історії в наш час не заперечує ніхто [1]. Це стосується й історії розвитку бухгалтерського обліку екологічної діяльності. Слід зазначити, що перші згадки про нього, як облік природних ресурсів, “неекономічної інформації [2]” з’явилися в античному світі, а саме у часи Аристотеля (384-322 р.р. до н.е.), який у свій час описав понад 500 видів відомих йому тварин та особливості їхньої поведінки (перельоти птахів, міграцію тварин, зимову сплячку деяких тварин тощо) [3]. Теофраст Ерезійський - учень Аристотеля, описує особливості росту рослин у різних умовах середовища, залежність їх форм і особливостей росту від ґрунту та клімату. В своїх роботах намічається поділ рослин за їх життєвими формами [4]. Більш пізнішим часом Карл Лінней (1707-1778 рр.) створив зручну для практичного використання класифікацію видів рослин і тварин і систематизував відомості про умови життя різних видів [5]. У 1866 р. завдяки німецькому біологу Ернсту Геккелю вперше з’являється термін екологія як науки, яка вивчає відносини організмів (особин, популяцій, біоценозів і т.п.) між собою та з навколишньою неорганічною природою, загальні закони функціонування екосистем різного ієрархічного рівня, середовище мешкання живих істот (включаючи людину) [6].

Поступове вивчення природних ресурсів, їх збереження, охорона, і т.п. приводить Людину до необхідності відображення їх в обліку, завдяки якому вона фактично дізнається та доводить інформацію про них усьому світу. Однак, слід зауважити, що поступове втручання її у природні ресурси, недбале ставлення до них не рідко призводить до “катастроф [7]”, що спричиняє масштабне забруднення навколишнього природного середовища та завдає величезних втрат, у тому числі життя людей. Яскравим прикладом цьому є найбільша за історію людства екологічна катастрофа, яка трапилась у 1986 р. на Чорнобильській АЕС, внаслідок якої в Україні постраждало майже 3,23 млн. осіб, бомбардування ядерною зброєю на Хіросіму і Нагасакі наприкінці 1945 року, де одразу загинуло більше 130 тисяч людей, а протягом декількох наступних місяців ще близько півмільйона [8]. Катастрофічно впливають на стан навколишнього природного середовища військові дії, щорічні повені та інші незліченні лиха.

Враховуючи незворотні наслідки, дії Людини по відношенню до навколишнього природного середовища більшість країн світу створили відповідні нормативні-правові бази. Так, Верховна Рада УРСР 25 червня 1991 р. приймає Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” [9] яким передбачає основні принципи охорони навколишнього природного середовища, серед яких є:

а) пріоритетність вимог екологічної безпеки, обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів використання природних ресурсів при здійсненні господарської, управлінської та іншої діяльності;

б) гарантування екологічно безпечного середовища для життя і здоров'я людей;

в) запобіжний характер заходів щодо охорони навколишнього природного середовища;

г) екологізація матеріального виробництва на основі комплексності рішень у питаннях охорони навколишнього природного середовища, використання та відтворення відновлюваних природних ресурсів, широкого впровадження новітніх технологій;

д) збереження просторової та видової різноманітності і цілісності природних об'єктів і комплексів;

е) обов'язковість надання висновків державної екологічної експертизи;

є) встановлення екологічного податку, рентної плати за спеціальне використання води, рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, рентної плати за користування надрами відповідно до Податкового кодексу України [10].

Важливим кроком на шляху становлення нормативно-правової бази природокористування суверенної України стало прийняття Верховною Радою України Земельного кодексу України (13 березня 1992 р.), Лісового кодексу України (21 січня 1994 р.), Кодексу України про надра (24 липня 1994 р.), Закону “Про природно-заповідний фонд України” (16 червня 1992 р.), а також створення Міністерства охорони навколишнього природного середовища України (Мінприроди), державних управлінь охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі [11]. Поступовий розвиток Української нормативно-правової бази щодо природоохоронної діяльності приводить вітчизняне підприємство до актуалізації відображення екологічної інформації в обліку – “бухгалтерському обліку екологічної діяльності”. При цьому слід наголосити, що велику роль при цьому відіграють міжнародні стандарти, серед яких ISO/FDIS 26000, який передбачає належну передбачливість, стійкий розвиток, екологічні принципи і фактори тощо [12], “Система еколого-економічного обліку водних ресурсів” опублікована Організацією Об’єднаних Націй у 2012 році, ціллю якої є стандартизація концептів і методів обліку водних ресурсів [13], “Орієнтовний перелік показників зеленого росту” опубліковано нею у 2013 році, до якого відносяться: екологічна і ресурсна продуктивність; екологічна якість життя та інші [14].

Перелічена міжнародна та національна нормативна база спонукає господарюючих суб’єктів та органи управління вести облік наявних природних ресурсів та їх споживання, оцінювати вплив на екологію господарської діяльності та передавав користувачам інформацію про господарські операції, пов’язані з використанням природного середовища і впливом господарської діяльності на його стан.

Список використаних джерел

1. Лень В.С. Облік і аудит. Вступ до фаху : навчальний посібник. / В.С. Лень, В.А. Нехай. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
2. Лень В.С. Екологічний облік: поняття та зміст / В.С.Лень, О. М. Колівешко // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки», 2014. – № 2(74). – с. 223-229.
3. Сухарев С.М., Чундак С.Ю., Сухарева О.Ю. / Основи екології та охорони довкілля / Навчальний посібник. - Київ, 2006.- 394 с.
4. Кучерявий В.П. Екологія. – Львів: Світ, 2001 – 500 с: іл.
5. Миркин Б.М., Наумова Л.Г., Ибатуллин У.Г.. Екологія Башкортостану: Підручник для середніх професійних навчальних закладів. Вид. 2-е, додатк. - Уфа., 2005.
6. Дорогунцов С.І., Коценко К.Ф., Хвесик М.А. та ін.. Підручник — К.: КНЕУ, 2005. — 371 с.
7. Свободный словарь терминов, понятий и определений по экономике, финансам и бизнесу // [Електронний ресурс] – Режим доступу: – <http://termin.bposd.ru/publ/12-1-0-8669>
8. ПрАТ «Телерадіокомпанія "Люкс"» / 2005—2015 / Сайт «Телеканалу новин 24». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://24tv.ua/special/katastrofy/>.
9. Закон України “Про охорону навколишнього природно середовища” 25.06.1991 р. №1264-ХІІ // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
11. Марія Алексієвець / Охорона навколишнього природного середовища в системі національно-державних пріоритетів незалежної України / Збірник наукових праць // Україна–Європа–Світ, 2012, с. 145-148.
12. Международный стандарт ISO/FDIS 26000. Руководство по социальной ответственности. Guidance on social responsibility. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: – http://www.ksovok.com/doc/iso_fdis_26000_rus.pdf.

13. Організація Об'єднаних Націй / Система еколого-економічного обліку водних ресурсів // Нью-Йорк, 2012, 220 с.

14. Организация Объединенных Наций / Социальный Совет / Инициатива зеленого роста и центральная основа, Системы эколого-экономического учета // Женева 2013, 19с.